

PREGĂTIREA ȘI EFECTUAREA OPERAȚIUNII MILITARE PENTRU INCLUDEREA BASARABIEI ȘI NORDULUI BUCOVINEI ÎN U.R.S.S. (IUNIE-IULIE 1940)

Serghei Hacman

Anul 1940 a avut un rol decisiv pentru destinul ulterior al populației Basarabiei și nordului Bucovinei. Atunci mulți locuitori ai acestor teritorii au devenit ostatici ai hotărârilor geopolitice și geostrategice, care au fost adoptate în condițiile „încălzirii” relațiilor sovieto-germane. Ca instrument de bază pentru includerea Basarabiei și nordului Bucovinei în Uniunea Sovietică au fost folosite trupele regulate ale Armatei Roșii.

Acțiunile armatei sovietice în vara anului 1940 au constituit o operațiune militară bine chibzuită și pregătită, bazată pe întregul potențial politic, economic și militaro-strategic al Uniunii Sovietice, fiind parte componentă a doctrinei militare sovietice, elaborată în anii 30, care reieșea din principiul „exportului revoluției”. Ideea „revoluției mondiale” era îmbinată cu ideile „reunirii” fostelor teritorii ale Rusiei țariste, inclusiv Polonia, Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Basarabia.

În scopul pregătirii și efectuării operațiunilor militare, prin joncțiunea regiunii militare speciale Kiev și regiunii militare Odesa ale armatei sovietice, a fost creat Frontul de Sud, care avea în componența sa armatele 5, 9, și 12. Efectivul era constituit din 23 divizii de trăgători: 2 divizii motorizate și trăgători și 6 divizii de cavalerie, 11 brigăzi de tancuri și 3 brigăzi de trupe aeropurtate, precum și 30 regimente și 4 divizioane de artilerie¹. Direcțiilor principale ale ofensivei le-a fost asigurată o superioritate, mai mult decât triplă, de forțe și mijloace².

În ceea ce privește efectivul armatei române la data de 15 iunie 1940, adică în ajunul operațiunii militare sovietice, în partea de est a României erau desfășurate 25 divizii de infanterie, două brigăzi pușcași de munte, o brigadă motomecanizată și o divizie de cavalerie motorizată. Majoritatea acestor formațiuni erau dislocate în vechiul Regat³.

Pentru acțiunea trupelor sovietice erau pregătite două variante. Prima variantă prevedea un plan de acțiuni pentru cazul, când guvernul României nu va accepta evacuarea Basarabiei și Bucovinei. În această situație urma să se execute o lovitură concentrată prin intermediul armatei a 12-a de-a lungul

1. I. Scurtu, D. Almaș, A. Goșu, I. Pavelescu, Gh. I. Ioniță, Istoria Basarabiei de la începuturi până în 1994, București, 1994, p. 282-283; A. Moraru, O., operație militară” necunoscută. În: „Moldova socialistă”, 10 iun./1990.

2. Arhiva organizațiilor social-politice al Republicii Moldova (mai departe - AOSPRM), fond 50, inv. 2, d. 153, f. 74; I. Scurtu, op. cit, p. 283; 28 iunie. Documente svidetelstvuiut. În: Cugetul, nr. 3/1991, p. 18.

3. A. Moraru, op. cit. În: „Moldova socialistă”, 12 iun./1990.

Prutului în direcția orașului Iași, iar armata a 9-a trebuia să declanșeze ofensiva la sud de Chișinău, spre Huși. Planul militar prevedea încercuirea trupelor române în regiunea Bălți-Iași. Varianta a doua prevedea acțiunii în cazul, când trupele române urmau să se retragă de bună voie la vest de Prut. Misiunea trupelor sovietice, conform acestui plan, consta în ieșirea foarte rapidă la Prut, pentru a lua sub control retragerea trupelor române. Drept bază a acțiunilor a fost adoptată prima variantă⁴.

Prin directivele comisarului poporului pentru apărare nr. OV/583 și OV/584 unităților regiunii militare speciale Kiev și ale regiunii militare Odesa li s-a dat dispoziția să se pună în stare de luptă. Directivele cu privire la concentrarea trupelor sovietice pe linia de frontieră sovieto-română au fost date în perioada 15 aprilie - 10 iunie 1940⁵.

La 16 mai 1940 a fost semnat ordinul de luptă nr. 120 al Comisariatului apărării al Uniunii R.S.S., iar la 21 iunie – directiva nr. 0140 a Direcției generale pentru propagandă politică a Armatei Roșii, care dictau să fie ocupate toate centrele vitale importante ale Basarabiei⁶. Începând cu 10 iunie, adică cu 16 zile înainte de înmânarea notei Guvernului Sovietic către Davidescu, ambasador al României la Moscova, referitor la Basarabia și partea de nord a Bucovinei⁷, 24 de divizii ale Armatei Roșii au și început realizarea sarcinilor stabilite⁸.

În nouă zile, începând cu dimineața de 19 iunie, principalele formațiuni și unități militare ale Frontului de Sud au sosit la punctele stabilite lângă frontiera cu România⁹, deși unele unități (diviziile de pușcași 192, 60, 124, 131, 62, 141, 146, brigăzile de tancuri 10 și 38 ale Armatei 12, precum și brigada de tancuri 49, regimentele de artilerie 331 și 137 ale rezervei comandamentului general și divizionul 34 al Armatei 5)¹⁰ erau încă pe drum.

În scopul pregătirii și efectuării operațiunilor militare, cu o lună mai înainte toți lucrătorii organizațiilor de partid și ai sovietelor erau considerați mobilizați¹¹. Din R.A.S.S. Moldovenească au fost încorporate în Armata Roșie 64 persoane care au fost instruite pentru activitatea ulterioară: 34 – în calitate de colaboratori de redacție, 30 – propagandiști și agitatori¹². Din grupul colaboratorilor de redacție au fost completate redacțiile ziarelor în limba română (2 – de armată și 4 – de divizie), a fost completată redacția unui ziar ruso-ucrainean. În activitatea tuturor redacțiilor au fost încadrați scriitori și ziariști din R.S.S. Ucraineană. Special pentru aceste redacții a fost formată o bibliotecă cu caracter îndrumător¹³.

4. Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia. Culegere de documente./Selecție I. Șișcanu, V. Văratec, Chișinău, 1991, p. 26; 28 iunie. Documenti svidetelstvuiut. În: Cugetul, nr. 3, p. 18.

5. I. Scurtu, op. cit., p. 282-283.

6. A. Moraru, op. cit. În: „Moldova socialistă”, 10 iun./1990.

7. Spoconvicina ucrainsica zemlea. Istorici ni zviazchi Pivnicinoi Bucovinîz Rosieiu i Naddnipeansicoiu Ucrainoiu. Documenti i materialii. Ujgorod, 1990, p. 380-381.

8. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 56, f. 1; Evenimente istorice: 28 iunie (Interviu cu A. Moraru și V. Văratec), În: Nistru, nr. 6/1990, p. 70.

9. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 56, f. 1; Evenimente istorice, p. 74.

10. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos 56, f. 1; A. Moraru, op. cit. În: „Moldova socialistă”, 10 iun./1990.

11. A. Roman, Ustanovlenie v Bessarabii rejima politicescogo totalitarizma. În: „Sfatul țării”, 6 iul/1991.

12. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 56, f. 4; Evenimente istorice: 28 iunie. p. 74.

13. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos 56, f. 4.

În a doua decadă a lunii iunie, conform planificării, au început instrucțiunile cu grupurile de colaboratori de redacție, de lectori, cu grupul de rezervă al lucrătorilor politici, în care o atenție deosebită i se acorda însușirii „limbilor moldovenească și română”, studierii țărilor vecine, îndeosebi, a principalelor centre ale României¹⁴.

La 21 iunie 1940 Direcția politică a Armatei Roșii a trimis pentru a fi folosiți ca rezervă în dispoziția Direcției politice a Regiunii speciale Kiev 470 lucrători politici, în dispoziția Direcției politice a Regiunii Militare Odesa – 537 lucrători politici¹⁵.

În scopul asigurării ideologice a marșului au avut loc ședințe cu secretarii organizațiilor de partid și „comsomoliste”, au fost alcătuite planurile activității politice și de partid în timpul marșului, au fost nominalizați și instruiți declamatori, agitatori, propagandiști, care le explicau ostașilor „sarcinile marșului” (la început soldaților li se vorbea despre oarecare „manevre militare”)¹⁶.

Conform unui ordin special al Frontului de Sud au fost confecționate 1000 de steaguri ale U.R.S.S. și R.S.S. Ucrainene, un număr mare de lozinci¹⁷. Au fost răspândite în unitățile militare un număr mare de hărți etnografice. Din timp a fost studiată baza poligrafică și capacitatea ei în centrele administrative de lângă frontiera cu România¹⁸. Și, totuși, comandamentul sovietic avea unele dificultăți în asigurarea cu caractere tipografice românești pentru trei redacții ale ziarelor de divizie¹⁹. O întreagă expediție de câmp, dotată cu oameni, mașini, avioane asigura fără întrerupere Frontul de Sud cu ziare și literatură specială.

Pentru deservirea culturală a populației au fost organizate 6 brigăzi concertistice, două dintre ele având repertoriul în limba română, un ansamblu de dansuri moldovenești și altul de muzică populară moldovenească, Teatrul dramatic, împărțit în două trupe, fiecare având mijloacele proprii de transport. Au fost pregătite o bibliotecă mobilă, plăci de patefon, filme și cântece populare, ultimele urmând să fie traduse în limbi străine²⁰. A fost format un tren-tipografie²¹, a fost completată cu toate cele necesare redacția ziarului „Basarabia”²² în limba română, care la 17 iunie se afla de acum în marș²³.

Concomitent au început survolările spațiului aerian al României de către aviația sovietică. Numai Bucovina a fost survolată de 23 avioane sovietice, cele mai multe dintre ele avântându-se până la Cernăuți²⁴.

Concomitent cu pregătirile pentru acțiuni militare, Uniunea Sovietică mobiliza partidele comuniste pentru susținerea politicii Kremlinului, dezorientând conducerea Kominternului de parcursul relațiilor sovieto-germane.

14. Ibidem, f. 4.

15. Ibidem, dos. 153, f. 107.

16. Ibidem, dos. 56, f. 1.

17. Evenimente istorice, p. 74-75.

18. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 56, f. 4.

19. Ibidem, f. 5.

20. Ibidem, f. 3.

21. A. Moraru, op. cit. În: „Moldova socialistă”, 12 iun/1990.

22. Ibidem; Evenimente istorice, p. 74.

23. A. Moraru, op. cit. În: „Moldova socialistă”, 12 iun./1990.

24. Fl. Șapcă, Detrunchierea Bucovinei. În: „Țara fașilor”. Almanah cultural-literar al societății culturale „Arboroasa”, Cernăuți - Târgu-Mureș, 1992, p. 6.

În declarațiile partidelor comuniste ale Marii Britanii, Franței, S.U.A., Italiei, Danemaricii, Belgiei, Olandei, Elveției din august-septembrie 1939 pactul sovieto-german de neagresiune era considerat ca apreciere de către Hitler a forței Uniunii Sovietice și ca factor, care va slăbi „încordarea internațională, va bara calea războiului și va apăra pacea, libertatea și independența popoarelor”²⁵.

În instrucțiunile secrete ale Kominternului pentru Europa orientală nr. 4007 din august 1939 „una dintre cauzele ce au determinat nereușita pactului franco-anglo-sovietic și care au precipitat încheierea pactului rus-german” era considerată „atitudinea nefavorabilă a Poloniei, a României și a statelor baltice față de Rusia”²⁶.

La 30 decembrie 1939 a fost publicat manifestul comun al partidelor comuniste ale Marii Britanii, Franței și Germaniei în care se declara necesitatea luptei contra guvernelor țărilor lor²⁷.

În același spirit, la 8 mai 1940, Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a adoptat Directivele pentru Partidul Comunist din România, în care se aprecia: „Regimul reacționar al unei dictaturi fasciste din România, care până la înfrângerea aliaților în Norvegia a desfășurat o politică de orientare spre Anglia și Franța, sprijinite de S.U.A., dar o desfășura cu precauție, sub lozincile „neutralității” și „apărării granițelor”, în prezent vede „izolarea și neputința sa”. Documentul preciza: „În fața Partidului Comunist, a clasei muncitoare și a popoarelor din România stă sarcina de a nu admite atragerea României în război. Să nu admită transformarea României în cap de pod al imperialiștilor englezi și francezi împotriva U.R.S.S.” Se cerea ca P.C.R. să sprijine rezolvarea pe cale pașnică a chestiunii Basarabiei și a problemelor litigioase cu țările balcanice vecine²⁸.

În scopul formării propagandei prosovietice în Basarabia și organizării unei întâlniri pompoase „armatei eliberatoare”, la 28 mai (cu o lună înainte de efectuarea operațiunii militare în Basarabia și nordul Bucovinei) cu ajutorul PCR, care se află sub influența partidului comunist-bolșevic al Uniunii Sovietice, au fost chemați la Komintern membrul secretariatului CC PCR M. Scvorțov (Leibovici) și membrul organizației regionale a partidului comunist din Basarabia, secretarul organizației județene din Soroca M. Morghenștain, care au raportat despre capacitate de luptă a organizației de partid din Basarabia, despre situația politică și opinia publică. La sfârșitul lunii mai conducerea sovietică a trimis în Basarabia câteva grupe de câte 30 persoane, care aveau misiunea de a „pregăti populația pentru întâmpinarea Armatei Roșii și pentru a culege informații”²⁹.

Către 26 iunie 1940 în preajma hotarului de Est al României fuseseră deja concentrate 32 divizii infanterie, 2 divizii infanterie motorizată, 6 divizii cavalerie,

25. F.I. Firsov, Arhivă Kominternă i vneșneiaia politika SSSR. În: Novaia i noveișiaia istoria, nr. 6/1992, p. 15.

26. Gh. Buzatu, România cu și fără Antonescu: Documente, relatări și comentarii, Anexe, Iași, 1991, p. 25.

27. F.I., Firsov, op. cit., p. 28.

28. I., Scurtu, op. cit., p. 283.

29. M., Cernenco, Okupația Bessarabiei i stalinscaia propaganda, În „Statul țării”, 6 iul. /1991

11 brigăzi tancuri, 3 brigăzi desant aerian, 16 regimente artilerie din rezerva comandantului șef, 14 regimente artilerie de corp și 4 divizioane artilerie³⁰.

Cum numai s-a aflat că guvernul României a acceptat condițiile de evacuare, specificate în notele sovietice, comandantul Armatei Roșii a recurs la executarea celei de-a doua variante de forțare a Nistrului³¹.

La 28 iunie 1940 trupele Frontului de Sud au trecut Nistrul și au pătruns pe teritoriul Basarabiei și nordului Bucovinei.

Timpul scurt în care trebuia încheiată evacuarea armatei, materialelor, munițiilor a creat serioase probleme autorităților române. Marele Stat Major român a ordonat că „astăzi 28 iunie, începe evacuarea Basarabiei aplicând întocmai planul „Tudor”. Spre a înlătura dezordinea, a grăbi deplasarea trupelor, funcționarilor și familiilor acestora, ca și materialelor strategice, pentru a preîntâmpina supraaglomerarea gărilor, vagoanelor, mijloacelor de transport: „ofițerii și funcționarii vor lua numai strictul necesar, bagajele. Nu este admis mobilier... Evacuarea Chișinăului și a Basarabeascăi până la ora 18”³².

În aceeași zi, Secția Operații din Marele Stat Major a elaborat ordinul de luptă nr. 5688/e, semnat de generalul F. Țenescu în care se reamarcă: „1. Guvernul a hotărât evacuarea Basarabiei și Bucovinei de Nord și ducerea rezistenței pe Prut. 2. Evacuarea trebuie să fie terminată în 4 zile, până la 2 iulie inclusiv, ora 12 românească. 3. Orașele Cernăuți, Chișinău și Cetatea Albă vor trebui evacuate și predate astăzi 28 iunie, ora 20. Restul teritoriului va fi evacuat succesiv, în 4 etape...”³³.

Ordinul specifică itinerariile pentru accesul trupelor sovietice în Cernăuți, Chișinău și Cetatea Albă: „Calea ferată se va rezerva pentru evacuarea materialelor mai puțin importante, bolnavi, familiile ofițerilor și funcționarilor, mobilierul și materialele mai puțin importante se vor evacua după materialele militare și de fortificații. Pe lângă trenurile de evacuare vor circula câte 3-4 trenuri de persoane zilnic. Nu se execută distrugerii la căile ferate, instalații, depozite, aerodromuri industriale, uzine electrice, telegraf, telefon, material rulant. Pe fiecare direcție de retragere se va lăsa câte o comisie militară cu interpret spre a rezolva eventualele incidente cu autoritățile sovietice. La toate trecerile peste Prut, armata română va instala câte un serviciu de ordine și poliție. Grănicerii și jandarmii trec în subordonarea armatei³⁴.

În timpul retragerii trupelor române și înaintării trupelor sovietice au avut loc ciocniri, încălcări grave ale condițiilor transiterii teritoriilor, care au pricinuit victime de ambele părți. Conform Comunicatului Secției Operații din Marele Stat Major, difuzat la radio și publicat în cotidienele apărute în ziua de 30 iunie 1940, operațiunile de evacuare au continuat conform programului, până la linia

30. I., Șișcanu, *Basarabia în contextul relațiilor sovietico-române, 1940. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe istorice, Chișinău, 1996, p. 25.*

31. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 153. I. 77.

32. C., Grad, C.I., Stan, D.E., Goron, *Evacuarea teritoriilor românești cedate în vara anului 1940. În: Acta Musei Porolissensis, Zalău, 1995, p. 328.*

33. *Bătălia pentru Bucovina*, Editat de S. Neagoe, Timișoara, 1992, p. 156.

34. V.F.I., Dobrinescu. *Bătălia diplomatică pentru Basarabia. 1918-1940, Iași, 1991, anexe XLVII; C., Grad, op.cit., p. 329.*

generală înălțimile nord râul Siretul Mic – Cuciurul Mare, Briceni – Bălți Vest, Chișinău-Basarabeasca – Tatar-Bunar. Documentul informa, totodată, că „pe unele direcțiuni, elementele rapide ale forțelor U.R.S.S., depășind ritmul de evacuare convenit, au întrecut trupele noastre în retragere, dând naștere la incidente locale”³⁵. La 29 iunie 1940 generalul Țenescu, șeful Marelui Stat Major român, remarca: „În ciuda tuturor măsurilor de prevedere luate de autoritățile române, timpul scurt și ritmul infernal în care ne-a fost impusă evacuarea, precum și atitudinea adeseori incorectă în care înțelegeau sovieticii să preia ținuturile revendicate – au dus la multe și regretabile incidente”³⁶.

Generalul Ion George, participant nemijlocit la evenimentele din vara anului 1940, vorbind despre termenul scurt de evacuare a Basarabiei și nordului Bucovinei menționa următoarele: „Este de neconceput ce însemna aceasta pentru trupele împrăștiate în Basarabia și Bucovina de Nord, pentru mii de funcționari și familiile lor, pentru sutele de mii de români, care nu voiau să rămână sub dominația bolșevică și ce însemna aceasta pentru bogățiile poporului și statului, ce nu mai puteau fi salvate, ținând seama de cei care rămâneau în regiunile ce urmau să fie cedate. Problema evacuării a fost îngreunată și de faptul că nu se făcuseră nici un fel de pregătiri pentru această eventualitate. Se acordase crezare lozincii despre „cordonul de fier și de foc” și crezuse țara în siguranță. Toate acestea se vedeau acum a fi o minciună criminală...”³⁷.

Pe parcursul intrării în Basarabia și în nordul Bucovinei unele formațiuni de tancuri sovietice erau nevoite să se oprească în fața câmpurilor minate, barierelor și șanțurilor antitanc. Nefiind dotate cu unități de geniu, ele făceau popasuri de câteva ore. Calea ferată Bender-Chișinău-Ungheni era minată, o parte din șine erau demontate, câteva poduri avariate. Corpul 35 pușcași era nevoit să refacă podurile și drumurile avariate în timpul evacuării trupelor românești (Decalău, Corjova, Budești)³⁸.

Din cauza organizării proaste a forțării Nistrului din Regimentul 556 al Diviziei 169 Infanterie s-au înecat trei ostași sovietici. Din efectivul material al Corpului 37 Infanterie s-au scufundat două tancuri-amfibie. Echipajele au fost salvate³⁹.

În Brigada 36 Tancuri a ars un avion „U-2” (pilotul a decedat), a fost avariata o autocisternă (șoferul a fost rănit), s-a răsturnat un tanc (2 membrii ai echipajului au murit)⁴⁰. În zona de acțiune a Armatei 9, în timpul forțării Nistrului, s-a răsturnat o luntre cu 30 de soldați, din care 16 s-au înecat, s-au pierdut sub apă 8 mitraliere, o parte din puști și muniții⁴¹.

La 29 iunie, dincolo de Chișinău, unitățile Diviziei 15 motomecanizate s-au ciocnit cu trupele românești, în urma cărui fapt au căzut în luptă un soldat roșu, 124 ostași și ofițeri români⁴². În telegrama nr. 10/BN din 30 iunie 1940,

35. C., Grad, op.cit., p. 329.

36. *Bătălia pentru Bucovina*, p. 157.

37. C., Grad, op.cit., p.326.

38. A., Moraru, op.cit., În: „Moldova Socialistă”, 12 iun./1990.

39. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55. f. 31; A., Moraru, op.cit., În: „Moldova Socialistă”, 10 iun./1990.

40. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55, f.30.

41. Ibidem.

42. Ibidem, dos 55, f. 28; *Evenimente istorice*, p. 74.

trimisă din Proskurov la Moscova loțiitorului șefului Direcției Politice a Armatei Roșii se spunea: „Lângă Cornești, în zona de acțiune a Armatei 9, unitățile Diviziei 5 Infanterie au fost atacate de trupele românești. Ca rezultat, au căzut în luptă doi soldați ai Armatei Roșii și 60 de soldați români”⁴⁴. Trupele Diviziei 58 Infanterie s-au ciocnit cu o patrulă de cavalerie românească, care a opus rezistență. Ca rezultat au fost uciși doi ostași români și rănit un ostaș român⁴⁴.

La 30 iunie 1940, la 3 km distanță spre sud de Chișinău a fost dezarmat de către unitățile roșii Regimentul 30 Artilerie și un divizion din Regimentul 25 Artilerie. Generalul de divizie A. Aldea, președintele delegației guvernului român în componența Comisiei mixte sovieto-române⁴⁵ a protestat, arătând că: „Trupele sovietice de pe râul Prut stânjenesc trecerea trupelor române. În regiunea stației de cale ferată Frecăței au fost lansăți 200 de parașutiști, care au ocupat trecerile peste râul Prut⁴⁶. De asemenea într-o telegramă expedită în data de 3 iulie de generalul F. Țenescu, generalului Aldea se preciza că, în data de 2 iulie, „Detașamentele motomecanizate sovietice au atacat, printr-o acțiune organizată, unitățile române care se găseau în zona Giurgiuilești - Reni, înconjurând și dezarmând o companie de infanterie, care a suferit pierderi. Unitățile, îndeplinind cu strictețe dispozițiile nu au ripostat”. Șeful Marelui Stat Major al armatei a cerut vehement generalului Aldea: „Protestați și insistați ca ordinele care se dau să ajungă până la detașamentele de pe Prut”⁴⁷.

La punctul Herța au avut loc numeroase incidente cauzate de depășirea liniei de demarcare de către trupele sovietice. În Raportul informativ al Biroului de Statistică Militară Iași din 29 iunie 1940, se spunea: Azi tancurile sovietice au intrat în Herța. Tancurile au deschis foc, omorând pe căpitanul Boroș și doi soldați și rănindu-l pe sublocotenentul Dragomir. În urma parlamentarilor s-au retras la ieșire – nord-vest Herța⁴⁸. Un martor ocular relatează: „După ce la 29 iunie au „cucerit” astfel Herța (trupele sovietice - n.n.) au încercat să-și continue drumul, dar la 11 km distanță de Herța, la punctul denumit „Stejarul”, îi aștepta colonelul Botă, comandantul Regimentului de artilerie din Bacău cu șoseaua minată și cu obstacole antitanc. Românii nu mai așteaptă și Trag o salvă de avertisment cu unul din tunuri. Rușii ridică un steag alb, deschid trapa de la tanc, iar un ofițer întreabă nevinovat „de ce trageți”. Înțelegând că nu vor mai putea înainta, se opresc, își cer scuze „c-au greșit” ajungând până aici, dar aceasta nu i-a oprit, ca îndată ce-au coborât să bată chiar acolo țăruii de frontieră”⁴⁹. Un locotenent și un caporal român au fost împușcați de evreii din Herța, iar comandantul unității de cavalerie a dat ordine de tragere, înregistrându-se morți și răniți de ambele părți, inclusiv printre evrei⁵⁰.

44. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55, f. 28.

45. I., Șișcanu, *Uniunea Sovietică – România. 1940. (Tratație în cadrul comisiiilor mixte)*, Chișinău, 1995, p.8.

46. C., Grad, op.cit., p. 330.

47. Ibidem.

48. *Bătălia pentru Bucovina*, p. 157.

49. I., Gherman, *Istoria tragică a Bucovinei, Basarabiei și ținutului Herței*, București, 1993, p. 83-84.

50. C., Grad, op. cit., p. 328.

Incidente similare au avut loc și în alte sectoare. La Vadul Siret și Vicșani, blindatele sovietice au depășit linia de demarcație convenită, ocupând aceste localități. Un divizion român de cavalerie a ripostat însă. În timpul ciocnirii au fost capturate 20 de tancuri sovietice și au fost făcuți prizonieri mai multe sute de ostași. Ulterior, militarii capturați au fost eliberați, iar carele de luptă au fost predate trupelor sovietice, care s-au retras a doua zi, punând capăt incidentului⁵¹. Au fost încălcări ale liniei de demarcare de către trupele sovietice în regiunea Maramureș, pe Valea Izvorului Ursului în direcția Baia Borșa. Întrucât această zonă se afla în afara teritoriului supus, generalul F. Țenescu cerea la 3 iulie 1940 generalului A. Aldea: „Vă rog să interveniți pe lângă Comandamentul Roșu pentru retragerea acestei coloane din această zonă. În caz contrar, vom fi siliți să împiedicăm înaintarea prin orice mijloc, ceea ce ar putea da naștere unui incident serios”⁵². La 2 iunie, în regiunile Giurgiulești-Reni, detașamentele motomecanizate sovietice au atacat printr-o acțiune organizată unitățile române, înconjurând și dezarmând o companie de infanterie, care a suferit pierderi. Unitățile române, îndeplinind cu strictețe dispozițiunile, nu au ripostat⁵³.

Retragerea trupelor române a influențat negativ starea lor politico-morală și capacitatea de luptă⁵⁴. Ba mai mult, în armată își făceau serviciul mulți basarabeni, care nu doreau să plece în Regat. După cum scria A. Cretzianu, rememorând acele zile: „Unitățile și blindatele Armatei Roșii traversau Basarabia și Bucovina de Nord chiar din prima zi și procedau în mod activ la provocarea de dezordine printre trupele noastre. În multe locuri, soldații noștri au fost dezarmați. Ofițerii și-au scos insignele și au suferit și alte umilințe din partea armatelor bolșevice. Peste tot, agitatorii Armatei Roșii s-au adresat soldaților noștri, îndemnându-i să dezerteze și să întoarcă armele împotriva ofițerilor lor. În mai multe ocazii, trupele sovietice au deschis focul împotriva coloanelor noastre în marș. Trupele noastre au fost reținute numai cu mari dificultăți să nu răspundă”⁵⁵. În aceste împrejurări nu numai unii soldați, ci și echipe întregi lepădau armele și plecau acasă. Divizia 12 Infanterie, care pleca din zona Căușenilor Noi, și consta în mare parte din basarabeni, de fapt a încetat să mai existe ca formațiune militară. Regimentul 4 de la Cetatea Albă a depus în mod colectiv armele. Mulți soldați au părăsit Divizia 26 Infanterie, lepădând și ei armele. Din componența diviziei 8 Infanterie numai Regimentul 29 s-a retras în mod organizat și și-a păstrat capacitatea de luptă. Celelalte regimente, inclusiv regimentul 12 Infanterie, s-au destrămat⁵⁶. Din Regimentul 54 al Diviziei 34 Infanterie în România au ajuns doar câteva echipe de ostași⁵⁷. Regimentul 6 Roșiori Bălți a fost disființat. Din Divizia 7 Infanterie au plecat acasă 300 de ostași. Din Diviziile 4 și 7 Infanterie au trecut de partea sovietică vreo 400 de persoane⁵⁸. Din Divizia 15 Infanterie, care s-a retras dinspre Bender, au plecat

51. I. Șișcanu op. cit., anexa 8, p. 129; C., Grad, Op.cit., p. 328.

52. C., Grad, op.cit., p.328.

53. I., Șișcanu, op.cit., anexa 8, p. 129.

54. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 56, f. 40.

55. C., Grad, op.cit., p. 330.

56. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos 153, f. 11.

57. Ibidem, f.12., Moraru, op.cit., în „Moldova Socialistă”, 12 iun./1990.

58. AOSPRM, fond 50, inv.2, dos. 153, f.12.

3000 de ostași⁵⁹. S-au destrămat mai cu seamă Regimentele 10, 20 și 7 Infanterie⁶⁰. În Divizia 2 Cavalerie cele mai afectate au fost Regimentele 6 și 7 Cavalerie. O situație similară exista în Diviziile 34 și 27 Infanterie⁶¹. Ostașii Regimentului 7 Infanterie au lăsat să se piardă baza materială a unității militare⁶².

Nu putea fi numită ideală nici starea politico-morală. Deși în raportul semnat de comisarul de divizie E. Pojidaev, șeful secției de propagandă politică a Regiunii Militare Speciale Kiev, expediat comisarului de rangul 1 L. Mehliș, șeful secției de propagandă politică a Armatei Roșii, se sublinia că „starea politico-morală a trupelor e sănătoasă, manifestându-se prin creșterea activității politice a ostașilor și corpului de comandă și dorinței de a îndeplini cât mai bine sarcinile partidului și ale guvernului”⁶³, în realitate, însă, aveau și probleme. Ceva mai târziu, în „Raportul despre acțiunile Frontului de Sud la eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Bord iunie-iulie 1940” expediat de către comandamentul Regiunii Militare Speciale Kiev Mareșalului Uniunii Sovietice S. Timoșenko, comisarul poporului al apărării, erau marcate următoarele: „Pe lângă starea politico-morală sănătoasă, au avut loc cazuri de atitudini politice negative, care se manifestau în formă de: a) afirmații dușmănoase în privința relațiilor U.R.S.S. cu România, afirmații negative în privința măsurilor îndreptate spre întărirea disciplinei militare sovietice”⁶⁴. În document se atrăgea atenția că în Diviziile 80, 139 și 97 Infanterie, disciplina era sub orice nivel. De la 10 iunie până la 1 iulie 1940 au avut loc 234 cazuri de beție cu țărăboi. În perioada pregătirii de înaintare și în timpul marșului au avut loc 51 cazuri de „amenințare teroristă” adresate corpului de comandă din partea unor ostași și comandanți inferiori⁶⁵.

La 16 iunie 1940 a fost semnat ordinul Consiliului Militar al Regiunii Militare Speciale Kiev, care cerea să fie luate cele mai stricte măsuri față de purtătorii „afirmațiilor teroriste” și dezertori. Numai în perioada de la 1 până la 10 iulie au fost judecați pentru afirmații teroriste 28 persoane, inclusiv 8 au fost condamnați la moarte prin împușcare, 1 a fost condamnat la închisoare, în privința celorlalți – continuau anchetele penale; pentru sustragere de la serviciul militar – 148 persoane, inclusiv 5 au fost condamnați la moarte prin împușcare, 38 au fost condamnați la închisoare de la 5 până la 10 ani, 21 – de la 3 până la 5 ani, 34 – de la 1 până la 3 ani, 4 au fost condamnați condiționat, în privința celorlalți – continuau anchetele penale⁶⁶.

Aveau loc cazuri când Armata Roșie refuza să predea autorităților române bunurile materiale, care au nimerit în mâinile ei datorită încălcării ritmului stabilit

59. Ibidem, f. 11; C., Grad, C.I., Stan, D.E., Goron, op. cit., p. 331.

60. AOSPRM fond 50 inv. 2. d. 153. f.11.

61. C., Grad, op.cit., p. 331.

62. AOSPRM, fond 50, inv 2, dos. 153, f. 11.

63. Ibidem, dos 57, f. 2.

64. Ibidem, dos 153, f. 41.

65. Ibidem.

66. Ibidem, f. 42.

de ocupare a noilor teritorii. Trupele sovietice au refuzat predarea materialelor de război, care se găseau la Seletin și Brodina. În telagrama Marelui Stat Major al armatei române nr. 6411 din 2 iulie 1940, expediată delegației române la Odesa erau amintite următoarele încălcări din partea trupelor sovietice: „1. Un tren cu muniții, care se găsea în regiunea Cărbuni-Zloți, a fost îndreptat spre Bolgrad și descărcat. 2. Trei trenuri cu materiale, aparținând departamentelor de retrăgere, au fost dirijate de trupele sovietice spre Rămănești. În această regiune se găsesc 4-5 trenuri oprite. 3. În noaptea de 1/2 iulie au fost întoarse două trenuri cu materiale și refugiați, după ce s-a trimis garnituri goale de la Galați. 4. În regiunea Ungheni, un tren de 40 vagoane încărcate cu materiale nu este lăsat să plece de către detașamentele roșii. În Bucovina de Nord, la Seletin și Borodina a mai rămas material circa 3-4 trenuri”⁶⁷. La Nouăsulița unitățile de cavalerie sovietice au acaparat mărfuri, care urmau a fi exportate în Marea Britanie, și anume: 882 tone zahăr, 50 tone benzină, 100000 borcane de carne conservată, 3 vagoane de găini înghețate, 3 vagoane de vin în sticle⁶⁸.

De tot Armata Roșie a capturat în această operațiune 52704 puști, 4480 pistoale, 1071 puști-mitralieră, 346 mitraliere, 40 aruncătoare de mine, 258 tunuri, aproximativ 15 milioane cartușe pentru pușcă, 54309 grenade, 16907 mine, 73320 proiectile și alt armament⁶⁹. Au fost capturate și 141 locomotive, 1866 vagoane închise, 325 semivagoane, 31 vagoane de clasă, 45 platforme, 19 cisterne⁷⁰, 38 autoturisme, 15 autocamioane, 1 automobil „Ford”, 1 autobuz, 3 tractoare⁷¹ și alte materiale.

Toate cazurile expuse mai sus pun la îndoială adevărul afirmațiilor din istoriografia sovietică despre rezolvarea problemei Basarabiei și nordului Bucovinei „pe cale pașnică”⁷², comunicărilor publicate în presa sovietică, inclusiv în ziarul „Pravda”, despre aceea că înaintarea trupelor sovietice se desfășura în mod planificat și fără nici un fel de incidente⁷³.

Din păcate nu dispunem de toate datele privind pierderile atât din partea sovietică, cât și din partea română pe parcursul acestei operațiuni. Problema urmează să fie rezolvată.

Atât de trupele sovietice, cât și de trupele române au fost întreprinse anumite acțiuni militare și administrative față de populația civilă. Ele aveau diferite motive. De pildă, unii reprezentanți ai „cinovnicimii mari” (medici, învățători, administratori) nu au reușit să se evacueze și au fost arestați direct chiar în gări. La Tighina, în gară, au fost arestați toți acei care erau gata să se repatrieze. La 29 iunie 1940 Gh. Davidescu telegrafia, că în mod nelegitim au fost arestați generalul Mitrea și funcționarii căii ferate din Cernăuți⁷⁴.

67. I., Șișcanu, op. cit., anexa 8, p. 131.

68. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55, f. 2.

69. Ibidem, dos. 153, f. 15-16; *Istoria veliciei Otecestvennoi voini Sovetskogo Soiuză 1941-1945*, Moscova, 1960, vol. 1, p. 282; M. Semireaga, *Taini stalinscoi diplomatii. 1939-1941*, Moscova, 1992, p. 265.

70. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 153, f. 22.

71. Ibidem, f. 18.

72. *Cratcaia istoria Rumânii. Sdrevneșișh vremeon do naših dnei*, Moscova, 1987, p. 364; V.M., Curîlo, *U borotihzi za vâzvolennia. Revoliuțiuno vâzvolinai ruh na Bucovâni u 1922-1940 rocah*, Lvov, 1977, p. 164; *Istoria vneșnei politiki SSSR 1917-1985 gg.* Coord. A.A., Hromâco, B.N., Ponomarev, 2 vols, Moscova, 1986, vol 1, p. 399; M.I., Ivanenko, *Calomniatori la comandă*, Ujgorod, 1987, p. 63; *Narâsi zistorii Pivnicinoi Bucovini*, Kiev, 1980, p. 3.

73. „Pravada”, 1 iul/1940.

74. N., Ciachir, *Din istoria Bucovinei (1775-1944)*. București, 1993. p. 102.

Mulți basarabeni, care se aflau în Regat, aflând despre alipirea Basarabiei la Uniunea Sovietică, lepădau cu miile averea, intenționând să se întorcă acasă. În telegrama nr. 623 din 2 iulie 1940, expediată Cabinetului de Război se spunea: „... Multe sate s-au declarat comuniste și au împiedicat refugiații să plece... Mulți evrei și basarabeni părăsesc România pentru a intra în Basarabia”⁷⁵. Despre lucruri similare își informa guvernul Ambasada S.U.A. din București⁷⁶. Despre migrațiunea basarabenilor acasă informa din București în perioada respectivă și „Internasional nahrihten biuro”⁷⁷.

Întoarcerea basarabilor acasă era destul de periculoasă, deoarece ei erau reținuți de către trupele românești. Numai în noaptea de 1 spre 2 iulie, lângă Ungheni au fost uciși 20 de oameni, care treceau cu bărcile peste Prut în Basarabia⁷⁸. Unitățile armatei 9 au ocupat la 3 iulie toate trecerile peste Prut și au interzis evacuarea averii ofițerilor, soldaților și cetățenilor civili, care mai doreau să se întorcă în România. Cei ce reușeau să treacă Prutul se pomeneau supraveghiați rigid de Armata Roșie: ei erau nevoiți să treacă așa-zisul „control de filtrare”. Între 29 iunie și 3 iulie 1940 la Ungheni se adunaseră peste 10 mii de persoane. Cam același număr de refugiați se adunaseră și la Izmail, Reni și alte orașe basarabene. În total pe parcursul a 7 zile din România au emigrat mai mult de 125 de mii de oameni⁷⁹. Mulți dintre ei mai târziu au avut de suferit în condițiile regimului stabilit de organele securității statului (Represiunile politice în aceste teritorii au cuprins de la 67 mii până la 89,5 mii de oameni⁸⁰). Numai în perioada 10-13 iunie 1941 din nordul Bucovinei au fost internați în taberele de concentrare în Republica Autonomă Komi 924 de oameni, iar 5 mii de membrii ai familiilor lor au fost deportați în Siberia și Republica Kazakhstan⁸¹. E mult posibil, că printre cei, care au suferit de represiunile staliniste era o parte din persoanele repatriate din România. La 1 aprilie 1941 lângă satul bucovinean Țântâna Albă au fost masacrate câteva sute de persoane care vroiau să se repatrize în România⁸². Mulți au fost concediați din serviciu. La căile ferate ale Basarabiei în iulie-decembrie 1940 au fost concediați 200 de lucrători din motivul că în trecut au fost membri ai partidelor burgheze. În județul Cahul au fost concediați 417 oameni ca aparținând la clasa burgheză sau având în trecut legături cu administrația românească din Basarabia. Și așa era și în celelalte județe incluse în U.R.S.S.⁸³.

Pe de altă parte, ofițerii superiori români, obținând informația respectivă, nu reușit să se evacueze cu statele lor majore, cu familia și averea, iar ofițerii inferiori nu reușeau să o scoată la capăt cu ostașii. În timpul retragerii au fost

75. V.Fl., Dobrinescu, *op. cit.* p. 270-271.

76. *Diplomatic Papers*. 1940. Vol. 2. General and Europe. Washington, 1957, p. 764, 767.

77. „Izvestia”, 5 iul./1940.

78. A., Moraru, *op.cit.*, în „Moldova Socialistă”, 12 iun./1990.

79. *Ibidem*.

80. „Vecernii Kișinev”, 8 iul./1989; M.I., Semireaga, *op.cit.*, p. 270.

81. „Radeaniska Bucovina”, 13 iun./1990; „Ceas”, 21 iun./ 1991; P.P., Brițkii, *Ucraina u drugii svitovii vinii (1939-1945)*, Cernivți, 1995, p. 28-29.

82. V., Klîm, „Molodii bucovineți”, nr. 13/1991; I., Beldeanu, *Bucovina care ne doare*. Iași, 1996. p.25-29.

83. A., Moraru, *op.cit.* În „Moldova Socialistă”, 12 iun./1990.

cazuri, când ei îi sileau pe țărani locali să le care cu căruțele averea în Regat. Asemenea cazuri au avut loc la Puhăceni, Novo-Nicolaevca, Bulboaca, Lipcani, Voinova, Nisporeni, Izmail etc.⁸⁴.

În satul Tereșeni ostașii români au luat de la populație toți caii și au împușcat 3 țărani⁸⁵. În satul Caraști au fost uciși 3 țărani și luate vitele cornute mari și caii. O situație similară a fost înregistrată în satul Nisporeni⁸⁶. La Izmail au fost ucise 6 persoane civile, care au încercat să-și apere averea⁸⁷.

Țărani satului Caraculi au declarat, că trupele armatei române îi împușcă pe soldații basarabeni, care încearcă să dezerteze din armată și că din acest sat au fost duse trei femei și vitele cornute⁸⁸.

La 28 iunie 1940, la Cernăuți, în timpul manifestației pentru eliberarea deținuților politici, de către jandarmii români a fost ucisă o persoană⁸⁹. La 29 iunie lângă satul Budeneț de către ofițerii români a fost arestată o persoană „în timp ce mergea în întâmpinarea Armatei Roșii”, ulterior, după sentința tribunalului militar, a fost împușcată⁹⁰.

Din momentul intrării Armatei Roșii în Basarabia și în nordul Bucovinei, în conformitate cu hotărârile Direcției generale pentru propagandă politică a Armatei Roșii, a început să funcționeze un enorm corp ideologic. În fața organelor politice și comisarilor formațiunilor și unităților Armatei Roșii a fost pusă sarcina de a demonstra cât de cordial întâmpină populația Basarabiei și nordului Bucovinei Armata Roșie, de a crea o atmosferă de triumf general, de a dovedi „imperialismul mondial”, „colonizatorilor români” că populația acestor teritorii „demonstrează o bunăvoință nemaivăzută” față de soldați și comandanți, îi ajută cu ce poate⁹¹.

În aceste zile au fost răspândite populației și ostașilor un număr mare de ziare și literatură specială, inclusiv 700000 exemplare ale ziarului „Krasnaia Zvezda”, un material propagandist al A.T.U.S. în limba rusă, ucraineană și romană (180000 exemplare), raportul lui Stalin cu un tiraj de 270000 exemplare⁹². Numai în zona de acțiune a armatei 9 în perioada de la 27 până la 30 iunie 1940 au fost răspândite 60000 foi volante, 25000 portrete ale lui Stalin, Molotov, Vorosilov și alții. Pe străzi și case au fost afișate aproape 5000 lozinci și pancarte⁹³.

A fost efectuată o presiune ideologică nemaintâlnită asupra populației Basarabiei și nordului Bucovinei. După scenariul liderilor sistemului administrativ și de comandă sovietic procesul instaurării noii orânduiri urma să fie început cu mitinguri și manifestații, prelegeri urmate de discuții, care ar fi trezit la basarabeni

84. Ibidem.

85. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55, f.2.

86. Ibidem, f. 2, 3.

87. Ibidem f. 2, 5.

88. Ibidem, f.3.

89. *Borotiba trudeașcâh Bucovini za soțjaline ta naționaline vîzvolnennea i vozz'ednannea Ucrainisicoiu RSR. 1917-1941. Documenti i materialî*, Cernivți, 1958, p. 407.

90. Ibidem, p. 408.

91. A., Moraru, op.cit., În: „Moldova socialistă”, 12 iun./1990.

92. M., Cernenco, op. cit. 6 iun./1991.

93. *Evenimente istorice*, p. 75.

și bucovineni „o dragoste față de eliberatori și simțământ de încredere față de Soviete”, principalul scop al cărora era: „ să fie demonstrată dragostea și fidelitatea față de conducătorul popoarelor; tovarășul Stalin din partea populației eliberate”. În acest proces rolul decisiv îl jucau propagandiștii și militarii. Mitingurile, despre care povesteau detaliat și cu abuz de emoții ziarele de atunci, au fost organizate din timp de organele politice ale Armatei Roșii pentru a marca mărșăla evenimentului și susține „politica hotărârii pașnice a chestiunii Basarabiei și nordului Bucovinei”⁹⁴.

Numai în orașul Bender și satele apropiate au fost ținute 35 de prelegeri și 4 raporturi. În satul Puhaceni au fost ținute de către lucrătorii secției politice a Diviziei 176 Infanterie 10 prelegeri. Conducătorul politic major Nazarov a ținut personal în satul Șerșeni 5 prelegeri⁹⁵.

De către secția politică a Diviziei 51 Infanterie au fost ținute 2 mitinguri, la care au fost prezenți circa 3 mii persoane. De către secția politică a Diviziei 32 cavalerie au fost ținute 8 mitinguri, la care au fost prezenți circa 3 mii persoane. La mitingul, organizat de secția politică a Corpului 4 Infanterie în satul Vezvino au participat 400 persoane. În orașul Bender de către Direcția politică a Armatei 9 au fost organizate 2 mitinguri, la care au participat 6 mii persoane⁹⁶. La 28 iunie 1940 trupele Diviziei 15 Infanterie au ocupat orașul Tighina. Și tot atunci secția ei politică a organizat în oraș două mitinguri, la care au participat circa 3000 locuitori. La Rezina secția politică a Corpului 7 Infanterie a organizat un miting la care au participat circa 400 locuitori, la mitingul de la Șerpeni, organizat de organele politice ale Diviziei 140 infanterie, au participat circa 300 locuitori. E demn de atenție faptul că la toate aceste mitinguri îndată apăreau lozinci, pe care țărani săraci și lucrătorii câmpului, probabil nici nu le înțelegeau: „Trăiască Guvernul Sovietic!”, „Trăiască tovarășii Stalin, Molotov și Voroșilov!”, „Trăiască marele Stalin!”⁹⁷, „Mulțumire Armatei Roșii pentru eliberarea din robia română!”, „Salut Mareșalului Uniunii Sovietice Timoșenko, comisar al poporului pentru apărare!”⁹⁸, „Trăiască K.E. Voroșilov!”, „Trăiască Armata Roșie!”⁹⁹.

La mitingul din 29 iunie 1940, organizat de garnizoana militară din Chișinău, au participat N. Hrușcirov, prim-secretar al C.C. al P.C. (b.) al Ucrainei, Mareșalului Uniunii Sovietice S. Timoșenko, comisarul poporului pentru apărare, comisarul de rangul 1 L. Mehliš, șeful Secției de propagandă politică al Armatei Roșii. Cuvântările lui Hrușcirov și Timoșenko „în repetate rânduri au fost întrerupte de aplauze furtunoase”¹⁰⁰.

În dorința de a fi obiectiv, ar trebui să menționăm că diferite pături sociale și grupuri etnice au avut o atitudine diversă, uneori chiar diametral opusă, față de intrarea trupelor sovietice în Basarabia și nordul Bucovinei. Cea mai săracă

94. A., Moraru, op.cit., În: „Moldova socialistă”, 12 iun./1990.

95. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55. 55, f. 17-18.

96. Ibidem AOSPRM, f. 18.

97. A., Moraru, op.cit., În: „Moldova socialistă”, 12 iun./1990.

98. Muzeul Cahulului, C.F.A. 1910-1.

99. Muzeul Cahulului, C.I. 1694, D. 1040.

100. AOSPRM, fond 50, inv. 2, dos. 55, f.19.

parte a populației, în marea ei parte, în speranța de a-și îmbunătăți starea materială au întâmpinat Armata Roșie cu bucurie sau, cel puțin, neutru. Cam aceeași atitudine a fost manifestată de către reprezentanții etniilor ucraineană și rusă. Etnia română și partea înstărită a populației, indiferent de etnie, a reacționat într-un mod specific la eveniment. Într-o oarecare măsură, ei erau informați de fărădelegile, care aveau loc în Uniunea Sovietică. Noua putere nu le inspira acestor oameni multă încredere, deoarece exista pericolul de a fi desproprietăriți, pericol pe care apoi nu l-au putut evita. Majoritatea mitingurilor și întâlnirilor cu ostașii roșii, organizate în localitățile rurale, s-au desfășurat în satele rusești și ucrainene¹⁰¹.

Așadar operația militară a armatei Roșii din iunie-iulie 1940 în Basarabia și în partea de nord a Bucovinei a fost efectuată după toate regulile artei militare. Scopul ei consta în transpunerea în fapt a punctului 3 al protocolului adițional secret (în privința Basarabiei) și nu numai atât (partea de nord a Bucovinei și ținutul Herța). Pentru aceasta au fost folosite toate mijloacele disponibile: forța militară și tehnica de război, presiunea militară locală, serviciul de informații militar, precum și cel de contraspionaj și informații, serviciul de agitație și propagandă. Au fost victime de ambele părți, inclusiv din rândul populației civile.

101. *Evenimente istorice*, p. 7

**PREPARATION AND EXECUTION OF THE MILITARY OPERATION FOR
INTEGRATING BESSARABIA AND NORTHERN PART OF BUKOVYNA INTO
THE USSR.**

Summary

Integration of Bessarabia and the northern part of Bukovyna into the USSR was carried out under the conditions of coalescence between the Soviet Union and Germany. For achieving this purpose, the regular troops of the Red Army were employed, which can be assessed as a well planned and prepared military operation.

The Kiev and Odessa military districts were merged to form the Southern Front. As of 26 June 1940, the Soviet command concentrated 32 infantry, 2 motorized infantry, 6 cavalry divisions, 11 tank and 3 air brigades, 16 artillery regiments of the Commander – in Chief Reserve, 14 regiments of the Corps artillery and 4 artillery battalions.

While making the military preparations, the Soviet government mobilized foreign communist parties to support its policy.

Romania had to accept the conditions of the evacuation listed in two Soviet ultimatum notes in the end of June 1940.

On 28 June 1940, Soviet troops crossed the Dniester and by 3 July 1940 the operation for integrating Bessarabia and Northern part of Bukovyna into the USSR was accomplished.

During the entry of the Red Army into the territory of Bessarabia and northern part of Bukovyna, there were a number of armed clashes between the Soviet and Romanian troops. Both sides suffered losses. Both sides used certain military and administrative measures towards the civil population. During the „march“ of the Red Army, there functioned a tremendous propaganda machinery with employing all forms of ideological work. This, combined with the military operation, facilitated a rapid and effective realization of the Soviet government's plan concerning Bessarabia and northern part of Bukovyna.